

همخوانی نمره ارزشیابی استاد توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی اساتید دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز سال ۱۳۸۷

عبدالحسین شکورنیا^{*}، محمد فکور، حسین‌الهام‌پور، مریم طاهرزاده، فرحناز چعب

چکیده

مقدمه: مقایسه نتایج ارزشیابی استاد توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی استاد می‌تواند به شناخت نقاط قوت و ضعف سیستم ارزشیابی کمک کند و در دستیابی به هدف ارزشیابی که ارتقای کیفیت می‌باشد مفید واقع گردد. این مطالعه با هدف بررسی همخوانی نتایج خودارزیابی استاد با ارزشیابی دانشجویان از آنان در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام گرفت.

روش‌ها: مطالعه از نوع همبستگی بوده و جامعه و نمونه پژوهش کلیه دانشجویان و اعضای هیات‌علمی غیربالتینی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز بودند که در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ در دانشکده‌های مختلف به آموزش اشتغال داشتند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ای بر اساس مقیاس لیکرت، شامل ۱۵ سوال ۵ گزینه‌ای بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-15 تجزیه و تحلیل شد.

نتایج: خربی همبستگی بین نمرات ارزشیابی استاد توسط دانشجویان و نمرات خودارزیابی استاد ۰/۱۵۸ (p=۰/۳۴) بود. میانگین نمرات خودارزیابی استاد ۰/۳۶ $\pm$ ۰/۵۳ و ارزشیابی آنان توسط دانشجویان ۰/۳۹ $\pm$ ۰/۴۰ بود (p=۰/۰۰۰۱) و میانگین نمره خودارزیابی بیش از ۹۰ درصد استاد بالاتر از ۴ (در حد عالی) بود.

نتیجه‌گیری: نتایج این بررسی نشان داد بین نمرات ارزشیابی استادان توسط دانشجویان و نمره خودارزیابی آنان همبستگی ضعیفی وجود دارد. با توجه به اهمیت ارزشیابی‌های دانشجویی باید زمینه‌هایی برای جلب نظر استاد و پذیرش نتایج این ارزشیابی فراهم نمود.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی استاد- خودارزیابی- دانشجو- اعضای هیات‌علمی- همبستگی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / پاییز ۱۳۸۹؛ ۱۰(۳): ۲۲۹ تا ۲۳۷

مقدمه

زمینه صورت گرفته و مقالات زیادی منتشر شده است(۱). سلдин (Seldin) در مطالعه‌ای با بررسی کاربرد ارزشیابی دانشجویان از استادان در ۶۰۰ دانشکده دریافت که از سال ۱۹۷۳ تا ۱۹۹۳ تعداد موسساتی که از نظرات دانشجویان برای ارزشیابی استادان استفاده می‌کنند از ۲۹ درصد به ۸۶ درصد افزایش یافته است به نحوی که هیچ شیوه ارزشیابی دیگری تا به این حد کاربرد نداشته است(۲).

ارزشیابی دانشجویان از استادان به همراه کاربرد روز افزونش به طور فزاینده نیز بحث‌برانگیز بوده است. دلیل این بحث‌انگیزی نفس ارزشیابی دانشجویان از تدریس نیست، بلکه طریقی است که اغلب از نتایج ارزشیابی‌ها استفاده می‌شود(۱).

امروزه، ارزشیابی‌های دانشجویی دو کاربرد اصلی دارند:

مراکز و موسسات آموزشی از دیرباز ارزشیابی از تدریس استادان را به کار می‌گرفته و با گذشت زمان، کاربرد آن نیز افزایش یافته است. از زمان انتشار اولین مقاله در زمینه ارزشیابی دانشجویان از استادان در سال ۱۹۲۷ بوسیله ریمرز (Remmers) مطالعات زیادی در این

99

* نویسنده مسؤول: عبدالحسین شکورنیا (مریب)، گروه ایمنی شناسی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز (shakurnia@yahoo.com) محمد فکور(دانشیار)، گروه ارتوپدی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز (fakoor@yahoo.com)؛ حسین‌الهام‌پور (مریب)، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز (h_elhampour@yahoo.com)؛ مریم طاهرزاده، کارشناس ارزشیابی مدیریت مطالعات دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز؛ فرحناز چعب، کارشناس ارزشیابی مدیریت مطالعات دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز این مقاله در تاریخ ۸۸/۱/۲۴ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۸/۶/۲ اصلاح شده و در تاریخ ۸۸/۶/۲۰ پذیرش گردیده است.

کمتر بود، که این مسئله یعنی کم اعتمادی استاید به ارزشیابی‌های دانشجویی می‌تواند منجر به کم توجهی استاید به بازخوردهای ارائه شده به آنان گردد(۸). نتایج مطالعه دیگری در این ارتباط نشان می‌دهد استاید نمرات نسبتاً بالاتری در مقایسه با دانشجویان به خود داده‌اند و رضایت‌شان از روش تدریس و عملکرد آموزشی خود با آن چه دانشجویان در ذهن دارند متفاوت است(۹).

مطالعات عدیدهای جنبه‌های مختلف ارزشیابی استادان را بررسی نموده(۱۰)، اما خودارزیابی استاید کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. در ایران نیز تعداد تحقیقات کامل و جامع که ارتباط ارزشیابی‌های دانشجویی را با نتایج خودارزیابی استاید مورد بررسی قرار داده باشد بسیار محدود است(۸ و ۹). استفاده همزمان از نظرات دانشجویان و خودارزیابی استاید روشنی است که بسیاری از دانشگاه‌های بزرگ دنیا برای تغییر و تحول و پیشبرد برنامه‌های آموزشی خود از آن استفاده می‌کنند(۱۱).

یکی از بهترین روش‌های ارزشیابی استاد که در جامعه دانشگاهی ما هنوز جدی گرفته نشده و برنامه کاربردی و راهکار اجرایی برای آن وجود ندارد، خودارزیابی (Self assessment) است. استاد منبعی آشکار برای گردآوری اطلاعات درباره خود اوست و به جز او کس دیگر دیدگاه بی‌پرده و عمیق از او ندارد. بر این اساس برخی از محققین خودارزیابی استادان را به عنوان یک ابزار مفید و پویا برای پیشرفت مهارت‌های آموزشی با ارزش دانسته‌اند، زیرا به این طریق استاد با پایش خود می‌تواند کاستی‌های عملکرد آموزشی خود را بازنگاری نموده و با اصلاح آنها به سمت کیفیت ایده‌آل حرکت نماید(۱۱).

با توجه به این که مهم‌ترین عامل در موثر بودن بازخورد نتایج ارزشیابی استاد، پذیرش این نتایج از طرف استاید می‌باشد بر آن شدید تر ارتباط نمره‌های ارزشیابی دانشجویان از تدریس استادان را با نمره خودارزیابی استاید مورد بررسی قرار دهیم و با مشخص نمودن میزان همبستگی این دو متغیر مقبولیت نتایج ارزشیابی و پذیرش این نتایج را نزد استاید برآورد نماییم. بنابراین پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان همبستگی نتایج ارزشیابی استاید توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی

فرایم نمودن بازخورد جهت استاید به منظور بهبود کیفیت آموزش؛ و کمک به مسئولین در اندازه‌گیری آموزش موثر به منظور تصمیم‌گیری راجع به استخدام و ارتقاء اعضای هیأت علمی(۳).

آدامز (Adams) معتقد است که ارزشیابی دانشجویان هرگز به عنوان رضایت آنان از آموزش مورد انتقاد قرار نگرفته، بلکه اغلب به عنوان اندازه‌گیری از اثربخشی آموزشی مورد انتقاد بوده است. او همچنین اظهار می‌دارد که هدف اصلی ارزشیابی دانشجویان از استادان ارزشیابی نهایی (Formative) نیست، بلکه ارزشیابی تکوینی (Summative)

به منظور بهبود تدریس آنهاست(۴).

در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی معمولاً ه بطور سالیانه کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی از طریق توزیع پرسشنامه بین دانشجویان مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد. نتایج حاصل بطور محترمانه به اطلاع آنان رسانده می‌شود تا ضمن بهره‌گیری از دیدگاه‌های دانشجویان، با برطرف نمودن نقاط ضعف و بهبود روش تدریس خود، کیفیت تدریس را ارتقاء دهد(۵).

علیرغم استفاده وسیع از نظرات دانشجویان به عنوان یک منبع اطلاعاتی در ارزشیابی کیفیت آموزش، به نظر می‌رسد برخی استاید این نوع ارزشیابی را نپذیرفته و در کارایی نتایج حاصل از آن در ارتقاء کیفیت آموزش تردید دارند(۶). برخی از ایشان اعتقاد دارند که ارزشیابی‌های دانشجویان معتبر و ارزشمند است و بازخورد حاصل از آن همواره منجر به اصلاح شیوه تدریس و بهبود کیفیت آن می‌گردد. اما دسته دیگری از استاید با بی‌اعتبار دانستن این نوع ارزشیابی‌ها بیان می‌دارند که بازخورد ناشی از اعلام نمره ارزشیابی هیچ‌گونه تغییر مثبتی در روش تدریس و کیفیت آموزش استاد ایجاد نمی‌کند، بنابراین کار بیهوده‌ای است(۷).

نتایج تحقیقات مختلف نشان می‌دهد که این ارزشیابی‌ها هرچه بیشتر مورد قبول استاید قرار بگیرد به همان اندازه از تاثیر بیشتری برخوردار خواهد بود(۸ و ۹). نتایج یک مطالعه نشان داد علیرغم اینکه اکثریت دانشجویان و استاید با نتایج ارزشیابی استاید توسط دانشجویان موافق بودند اما میزان موافقت استاید به طور معنی‌داری

به ضمیمه یک برگه توضیح هدف و ضرورت مطالعه، برای آنان ارسال گردید و از آنان خواسته شد که پرسشنامه بی‌نام را که صرفاً با یک شماره مشخص شده درباره شیوه تدریس خود تکمیل نموده و به مرکز مطالعات دانشگاه عوتد نمایند. برای اطیبان از این که استادی نمره‌های ارزشیابی‌های دانشجویی را دریافت کرده‌اند، توزیع پرسشنامه‌های خودارزیابی استادی، دقیقاً دو هفته بعد از ارسال نتایج ارزشیابی‌ها و دریافت بازخورد به استاد آغاز شد. توزیع پرسشنامه در دانشکده‌ها از طریق رابطین ارزشیابی و با پیگیری‌های مستقیماً توسط مجری طرح انجام گرفت و با پیگیری‌های مداوم و تماس‌های تلفنی مکرر، تکمیل و عوتد داده شد. استادی که پرسشنامه خودارزیابی را تکمیل ننموده و یا توسط دانشجویان ارزشیابی شده و فاقد نمره ارزشیابی دانشجویی بودند از مطالعه حذف شدند. در نهایت از تعداد ۲۲۵ عضو هیات‌علمی غیر بالینی که در زمان انجام این مطالعه در دانشکده‌های مختلف به تدریس اشتغال داشتند ۲۳ نفر به دلیل نداشتن نمره ارزشیابی دانشجویی و یا عدم تکمیل پرسشنامه خودارزیابی از مطالعه حذف شدند.

میانگین نمره‌های ارزشیابی تمام دروسی که هر استاد در آن ترم تدریس کرده بود به عنوان نمره ارزشیابی استاد توسط دانشجویان، و عین نمرات پرسشنامه خودارزیابی استاد که مشابه پرسشنامه دانشجویی با مقیاس نمره‌گذاری یک تا پنج بود به عنوان نمره خودارزیابی استاد، با نک داده‌های این مطالعه را تشکیل دادند. پرسشنامه‌ها شامل ۱۵ سوال پنج گزینه‌ای بودند که هر سوال به صورت عالی (با نمره ۵)، خوب (نمره ۴)، متوسط (نمره ۳)، ضعیف (نمره ۲) یا بسیار ضعیف (نمره ۱) نمره دهی می‌شد. بازه نمرات پرسشنامه از یک تا پنج بود.

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-15 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای خلاصه کردن داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و برای مقایسه میانگین‌ها از آزمون t و ANOVA و برای تعیین رابطه بین نمره‌های ارزشیابی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. به این منظور برای هر یک از سوالات پرسشنامه بین نمره ارزشیابی استاد توسط

استادی در سال ۱۳۸۷ در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام گرفته است.

روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه از نوع تحلیل همبستگی است. جامعه و نمونه پژوهش، کلیه دانشجویان دانشکده‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، بهداشت، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی، و توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز و تمامی اعضای هیات‌علمی غیربالینی این دانشکده‌ها به تعداد ۲۲۵ نفر بودند که در سال تحصیلی ۸۶-۸۷ در دانشکده‌های مختلف به آموزش و تدریس اشتغال داشته و هر ساله یک نوبت از طریق پرسشنامه توسط دانشجویانشان ارزشیابی می‌شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۱۵ سوال پنج گزینه‌ای از بسیار ضعیف تا عالی با مقیاس نمره‌گذاری یک تا پنج بود که هر سال در اوخر ترم توسط دانشجویان تکمیل، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل می‌گردید. جهت خودارزیابی استاد نیز، از پرسشنامه متناظری با همان محتوا استفاده شد.

پرسشنامه‌ها حاوی سوالاتی در زمینه ویژگی‌های علمی و رفتاری، نحوه تعامل، و توانمندی‌های تدریس استاد بود. رعایت نظم و مقررات آموزشی، تسلط استاد بر موضوع درس و توانایی او در ارائه آن، ارائه طرح درس و چگونگی سازماندهی محتوى، استفاده از روش‌های آموزشی متنوع و همچنین نحوه تعامل و برقراری ارتباط با دانشجویان از مضماینی بود که محتوا پرسشنامه را تشکیل می‌داد. روایی صوری و محتوا این پرسشنامه که همه ساله توسط مرکز مطالعات دانشگاه جهت ارزشیابی تدریس اعضاء هیات‌علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد قبل از طی مطالعه‌ای اثبات شده و پایایی آن با محاسبه الگای کرونباخ ($\alpha = 0.84$) تایید گردیده بود.

برای پرهیز از افشاء نام استادان، هر یک از آنها با شماره رمزی مشخص شدند. ابتدا یک نسخه از نتایج ارزشیابی کلیه اعضای هیات‌علمی دانشگاه از بایگانی مرکز مطالعات تهیه و کد گذاری شد. سپس کد هر عضو هیات‌علمی روی یک پرسشنامه خودارزیابی ثبت شده و

ضریب همبستگی بین نمرات ارزشیابی استاد توسط دانشجویان و نمرات خودارزیابی استاد $0/158$ به دست آمد ($p=0.034$). ضریب همبستگی بین نمرات خودارزیابی استاد زن و نمرات ارزشیابی این استاد توسط دانشجویان $0/062$ بود ($p=0.01$) و ضریب همبستگی بین نمرات خودارزیابی استاد مرد و نمرات ارزشیابی این استاد توسط دانشجویان $0/226$ به دست آمد ($p=0.014$).

از ۱۵ سوال پرسشنامه، در هشت مورد بین نمرات ارزشیابی استاد توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی آنان ضریب همبستگی معنادار بوده است ($p<0.05$). از مهمترین مواردی که بین خودارزیابی استاد و ارزشیابی آنان توسط دانشجویان همبستگی وجود دارد می‌توان به حضور به موقع استاد و رعایت طول زمان کلاس، رعایت پیوستگی مطالب درسی، ارزیابی یادگیری دانشجویان، توانایی اداره و هدایت کلاس، ارائه مثال‌های روشن، و توجه استاد به حضور دانشجویان در کلاس اشاره نمود. بیشترین ضریب همبستگی بین نمرات ارزشیابی استاد توسط دانشجویان و نمرات خودارزیابی استاد در سوال شماره ۱۳ "ارزیابی یادگیری دانشجویان در کلاس در طول ترم ($t=0/276$) و کمترین ضریب همبستگی در سوال شماره ۱۲ یعنی ایجاد انگیزه در دانشجویان جهت تحقیق و مطالعه بیشتر ($t=0/023$) مشاهده شد.

بحث

در این مطالعه همچویی نمره ارزشیابی استاد توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی استاد مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین نمرات ارزشیابی استاد توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی آنان همبستگی ضعیفی وجود دارد. که با نتایج مطالعه ای که در دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان انجام شده مطابقت دارد(^۸). در مطالعه‌ای که با هدف بررسی میزان همچویی خودارزیابی نحوه آموخت استاد مقطع بالینی با دیدگاه دانشجویان در دانشگاه پزشکی ساری انجام گرفت، دیدگاه استاد از نحوه آموخت با برداشت دانشجویان متفاوت بود و بین نمرات ارزشیابی استاد توسط دانشجویان با خودارزیابی آنان

دانشجویان و نمره خودارزیابی استاد ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شد.

نتایج

در مجموع تعداد ۲۲۵ پرسشنامه توزیع گردید و با وجود پیگیری متعدد و بعد از حذف پرسشنامه‌های ناقص، در نهایت تعداد ۱۸۳ پرسشنامه برگشت داده شد (میزان برگشت $81/23$ درصد بود).

از ۱۸۳ نفر اعضای هیأت علمی، ۱۰۹ نفر ($59/6\%$) مرد و ۷۴ نفر ($40/4\%$) زن بودند. از این تعداد ۶ نفر ($3/2\%$) دارای رتبه علمی استاد، ۳۱ نفر ($16/9\%$) دانشیار، ۶۰ نفر ($32/8\%$) استادیار و ۸۶ نفر ($47/4\%$) مربی بودند.

اکثریت استاد ($90/7\%$) خود را با نمره بالاتر از ۴ (در حد عالی) ارزیابی نمودند در حالی که فقط $54/1\%$ دانشجویان با اختصاص نمره بالاتر از ۴ (در حد عالی) ارزیابی مطلوبی از عملکرد آموزشی استاد خود داشتند. میانگین کل نمرات ارزشیابی استاد توسط دانشجویان $4/04 \pm 0/39$ و میانگین کل نمرات خودارزیابی استاد مشاهده شد ($t=12/34$ و $p=0/001$).

میانگین نمرات خودارزیابی استاد زن $4/58 \pm 0/24$ و میانگین نمرات خودارزیابی استاد مرد $4/47 \pm 0/36$ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد. میانگین نمرات ارزشیابی استاد زن توسط دانشجویان $2/99 \pm 0/28$ و میانگین نمرات ارزشیابی استاد مرد توسط دانشجویان $4/06 \pm 0/39$ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد.

میانگین نمرات خودارزیابی اعضای هیأت علمی با رتبه مربی، استادیار، دانشیار و استاد به ترتیب $4/60 \pm 0/32$ و $4/39 \pm 0/32$ و $4/52 \pm 0/32$ و $4/64 \pm 0/32$ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد. میانگین نمرات ارزشیابی‌های دانشجویی اعضای هیأت علمی با رتبه مربی، استادیار، دانشیار و استاد توسط دانشجویان به ترتیب $4/03 \pm 0/38$ ، $4/01 \pm 0/33$ ، $4/04 \pm 0/33$ و $4/37 \pm 0/38$ بود که اختلاف معناداری بین آنها مشاهده نشد.

معنادار نبوده است می‌توان نتیجه گرفت که در این حیطه-ها بین نظرات دانشجویان و استادی همخوانی و توافق وجود ندارد. به عبارت دیگر استادی در این گونه موارد نظرات دانشجویان را در مورد شیوه تدریس خود صادق ندانسته و قبول ندارند.

بیشترین تفاوت مشاهده شده در نظرات استادی با دانشجویانشان در "مشارکت دادن دانشجویان در تدریس و ایجاد انگیزه در آنان" بوده است. توجه به دانشجویان در کلاس درس و برقراری ارتباط مناسب با آنها از ارکان اصلی روش تدریس فعال بوده که یادگیری هدفمند را تحریک و تسهیل می‌کند. بنابراین لازم است استادی با آگاهی کامل از این عوامل و با ایجاد انگیزه کافی در دانشجویان شرایط و فرصت‌های مناسبی برای فراگیران فراهم آورند.

ناهمخوانی نمرات استادی و دانشجویان در این مطالعه، ممکن است ناشی از علل مختلفی از قبیل عدم درک واحد از مفهوم تدریس موثر، نبودن فرهنگ خودارزیابی، و همچنین عدم اعتماد و امنیت روانی در اعضای هیأت علمی بوده باشد. هرچند برخی از علل فوق ممکن است تا حدودی این ناهمخوانی در دیدگاه‌های استادی و دانشجویان را توجیه کند، اما قطعاً مشخص نمودن علل واقعی آن نیازمند مطالعات دقیق و عمیق‌تری است.

نتایج یک مطالعه در دانشگاه علوم پزشکی اهواز نشان داد که استادی اعتقاد دارند شرایط اطمینان‌بخشی جهت خودارزیابی موجود نمی‌باشد(۱۸). همچنین سیکاجا (Sicaja) در مطالعه‌ای در کرواسی مختل بودن توانایی خودارزیابی را نشان داده و علت آن را نبودن فرهنگ خودارزیابی در جامعه دانسته است(۱۹). ایوانز (Evans) نیز در پژوهشی در کالج سلطنتی لندن به این نتیجه رسیده است که برای انجام خودارزیابی موفق تغییر در فرهنگ جامعه ضروری است(۲۰).

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که میانگین نمرات خودارزیابی اعضای هیأت علمی زن بیشتر از استادی مرد می‌باشد و هیچ ارتباطی نیز بین نمرات خودارزیابی استادی زن با نمرات ارزشیابی آنان توسط دانشجویان وجود ندارد. یعنی بین نظرات استادی زن با

همبستگی ضعیفی وجود داشت(۶). در مطالعه‌ای دیگر که به منظور بررسی ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضای هیات‌علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان از دید خود ایشان و دانشجویانشان انجام شد همبستگی معناداری بین نمره کل دو روش ارزشیابی دانشجو از استاد و خودارزیابی استاد نشان داده نشد(۱۱).

در مطالعاتی مشابه که با هدف مقایسه نتایج خودارزیابی استادی با ارزشیابی‌های دانشجویی توسط سانترا (Centra) بر روی ۳۴۳ نفر عضو هیات‌علمی پنج دانشکده در نیوچرسی و نیز توسط مردخای (Mordechai) بر روی ۵۲ استاد دانشکده علوم تربیتی انجام شد، همبستگی کمی بین نمرات خودارزیابی استادی و ارزشیابی آنان توسط دانشجویان وجود داشت که هر دو با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد(۱۳-۱۴). به نظر می‌رسد عدم مقبولیت ارزشیابی‌های دانشجویی نزد استادی و همچنین، نبودن فرهنگ خودارزیابی از علل اصلی نتایج فوق که وجه اشتراک این مطالعات است، بوده باشد.

نتایج این مطالعه همچنین نشان داد که در مجموع بیش از ۹۰٪ استادی با دادن نمره بالاتر از ۴ (در حد عالی) به روش تدریس خود، ارزیابی بالاتری برای عملکرد آموزشی خود قائل می‌باشند. معنی‌دار بودن تفاوت میانگین نمرات خودارزیابی استادی با نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی نیز بیانگر این است استادی با نتایج مثبت‌تری نسبت به خود در مقایسه با دانشجویان دارند که با نتایج مطالعات زارعی و سوکی در ایران و راس (Ross) در کانادا مطابقت دارد(۱۵-۱۷).

دریک نگاه کلی به نتایج نمرات کسب شده و بررسی تک تک سوالات پرسشنامه به این نتیجه می‌رسیم که در هشت مورد بین نمرات ارزشیابی استادی توسط دانشجویان با نمره خودارزیابی آنان ضریب همبستگی معنادار بوده است. که تا حدودی با نتایج مطالعه سانترا (Centra) در دانشگاه نیوچرسی مطابقت دارد(۱۲). می‌توان نتیجه گرفت که در این گونه موارد بین دیدگاه استادی و دانشجویانشان هماهنگی وجود دارد. در تعداد دیگری از سوالات پرسشنامه که بین خودارزیابی استادی و ارزشیابی آنها توسط دانشجویان ضریب همبستگی

با وجود چنین اختلافنظرهایی بین استاد و دانشجویان، حرکت در رسید ارتقای کیفیت آموزش دشوار باشد. در هر صورت این ناهمخوانی می‌تواند منجر به بهینه نشدن کیفیت آموزش که یکی از اهداف اصلی ارزشیابی است بشود(۳۲)؛ که شایسته است مسئولین آموزشی به این امر توجه خاص داشته باشند. بنابراین با عنایت به نتایج این پژوهش و با توجه به اهمیت و نقش ارزشیابی استاد در ارتقای کیفیت آموزش پیشنهاد می‌شود:

۱- با برنامه‌ریزی مناسب و ایجاد نگرش مثبت نسبت به نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی زمینه مقبولیت بیشتر و پذیرش این نتایج نزد استاد فراهم شود.

۲- با تشکیل جلسات هماندیشی بین استاد و دانشجویان نخبه درباره ارزشیابی، هماهنگی و همخوانی بیشتری بین دیدگاه‌های آنها در خصوص مضامین پرسشنامه ارزشیابی ایجاد شود.

۳- با نظرخواهی اداری از استاد درباره ابعاد مختلف ارزشیابی و جلب مشارکت آنان در فرایند ارزشیابی، ضریب پذیرش نتایج را نزد آنان افزایش دهیم.

۴- در موقع اعلام نتایج ارزشیابی رهنمودهایی مبنی بر چگونگی بهره‌برداری از نقاط قوت و ضعف و روش‌های اصلاح و بهبود شیوه تدریس به ضمیمه نتایج ارزشیابی جهت استاد ارسال شود.

اگرچه در این پژوهش حجم نمونه مورد بررسی در مقایسه با مطالعات انجام شده بسیار بالاتر بوده است، اما این پژوهش دارای محدودیت‌هایی نیز بود. در این مطالعه دانشجویان مقاطع تحصیلی مختلف (کاردانی، کارشناسی و دکتری) و اعضای هیات‌علمی با رشته‌های تحصیلی مختلف و تخصص‌های متفاوت شرکت داشتند که این تنوع ممکن است نتایج ارزشیابی را تا حدودی تحت تاثیر قرار داده باشد. بنابراین انجام مطالعات دیگری با حذف تاثیر این عوامل توصیه می‌شود.

نتیجه‌گیری

در مجموع نتایج این مطالعه نشان داد که بین نمرات خودارزیابی استاد و ارزیابی آنان توسط دانشجویان همبستگی وجود ندارد، و به علاوه تفاوت معنی‌داری میان این

دانشجویانشان همخوانی و توافق وجود ندارد و در مجموع استاد زن رضایت بیشتری از عملکرد خود دارند. که با نتایج مطالعه ادھمی در دانشگاه علوم پزشکی کرمان مطابقت دارد(۱۱). در حالی که نتایج برخی مطالعات روانشناسخی نشان داده که مردان نسبت به زنان رضایت بیشتری از عملکرد خویش دارند(۲۱).

در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به منظور بهینه کردن کیفیت آموزش، روش تدریس استاد به طور مستمر توسط دانشجویان مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد. نتایج تحقیقات انجام شده در این مورد نشان داده که انجام مداوم ارزشیابی اعضای هیات‌علمی و دادن بازخورد به موقع نتایج به آنان، منجر به بهبود کیفیت آموزش می‌گردد. در این زمینه نتایج مطالعه شکورنیا در اهواز، فتاحی در کرمان، جویباری در گلستان و همچنین کوهن (Kember) و کیمبر (Cohen) نشان داده است بازخورد نتایج ارزشیابی‌های دانشجویی موجب بهبود و ارتقای کیفیت آموزش گردیده است(۲۲-۲۶). اگر چه برخی مطالعات گزارش نموده‌اند که بازخورد نتایج ارزشیابی کمکی به بهبود کیفیت آموزش نمی‌کند(۲۷-۲۹). در این راستا گروه دیگری از محققین گزارش نموده‌اند که بازخورد نتایج ارزشیابی به تنها بی بهای ایجاد تغییرات مطلوب در شیوه تدریس استاد و بهبود کیفیت منجر نخواهد شد بلکه زمانی بازخورد این نتایج سودمند و مفید خواهد بود که با مصاحبه و دادن مشاوره مناسب همراه باشد(۲۹-۳۱).

نتایج مطالعات متعدد بیان‌گر تاثیرگذار بودن این روش ارزشیابی در بهبود کیفیت آموزش بوده است، اما موضوع مهم این است که ارزشیابی‌های دانشجویی باید مورد قبول و پذیرش استاد باشند تا استاد از بازخورد این نتایج به عنوان یک منبع مفید در اصلاح و بهبود شیوه تدریس خود استفاده کنند. نتایج این تحقیق همانند مطالعه آقامالایی و محمد جعفری در ایران و سانترا (Centra) در نیوگرسی(۸، ۹ و ۱۳) و برخی مطالعات دیگر نشان داد که استاد در اغلب موارد ارزش بالاتری برای عملکرد خود قائل می‌باشند. بنابراین در نگرش کلی به مفهوم ارزشیابی و کیفیت آموزش بین نظریات استاد و دانشجویان اختلاف‌نظر جدی وجود دارد. به نظر می‌رسد

این نوع ارزشیابی‌ها دادن بازخورد به استادی به منظور بهبود شیوه تدریس و ارتقای آموزش اعضای هیات علمی است، بنابراین برای مقبولیت و پذیرش نتایج ارزشیابی نزد استاد باید چاره اندیشی کرد.

دو نظر وجود داشته و همواره نظر استادی در رابطه با نحوه آموزش مثبت تر از نظر دانشجویان بوده است. این امر بیانگر عدم تطابق نظرات استادی و دانشجویان در باره شیوه تدریس و ارزشگذاری کیفیت آموزش است. از آنجا که مهمترین هدف

منابع

1. Karamdoust N. [Barrasiye rabeteye arzeshyabiye daneshjouyane daneshkadeye Ravan-shenasi va oloume-tarbiati az tadrise ostadan ba miyangine nomarrate anan az dares ostadan dar salhaye tahsilliye 77-78 ta 79-80]. Journal of Psychology & Education 2004; 34(1):57-76 [Persian]
2. Seldin P. The use and abuse of student ratings of professors. The chronicle of higher Education. 1993; 39: 40.
3. Tozoglu D. Effects of student ratings feedback on instructional practices, teaching effectiveness, and student motivation.[cited 2010 feb8] Available from: <http://etd.lib.fsu.edu/theses/available/etd-01032006193209/unrestricted/tozoglu-dissertation.pdf>
4. Adams JV. Student Evaluations: The Ratings Game. Inquiry 1997; 1(2):10-16
5. Shabani Varaki B, Hosseingholizadeh R. [Evaluation of College Teaching Qualities]. Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education 2006; 12(1): 1-17. [Persian]
6. Te-Sheng Chang. Results of student ratings: Does faculty attitude matter?. [cited 2009 Jul 17] Available from: <http://140.122.69.160/bulletin/3502/3502pdf/p183-200-%E5%BC%B5%E5%BE%B7%E5%8B%9D.pdf>
7. Moore S, Kuol N. A Punitive bureaucratic tool or a valuable resource? Using student evaluations to enhance your teaching. [cited 2009 Jan 12] Available from: http://www.aishe.org/readings/2005-1/moore_A_punitive_bureaucratic_tool_or_a_valuable_resource.html
8. Aghamolayi T, Abedini S. [Comparison of Self and Students' Evaluation of Faculty Members in School of Health of Hormozgan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education 2008.; 7(2): 191-198. [Persian]
9. Vahidshahi K, Mahmoudi M, ahangari M, parvinnejad N, gouran N.[barrasiye mizane hamkhaniye arzeshyabiye nahvye amouzeshe asatide balini az didgahe daneshjou va khoude ostad dar daneshkadeye pezshkiye Sari sale tahsiliye 2007-2008]. Abstracts of 10th National Congress on medical education 2009. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences. [Persian]
10. Maaroufi Y, kiamanesh A, Mehr Mohammadi M, Aliaskari M. [Arzeshyabiye keyfiate tadrис dar amouzeshe alli: Barrasiye bakhi didgaha] . Faslnamehye motaleaate barnameye darsi 2008; 1(5): 81-112 [Persian]
11. Adhami A, Reihani H, Fattahi Z, Nakhaee N, Fasihi Harandi T. [Comparison of student assessment of educational performance of the faculty with the teacher's self assessment in Kerman University of Medical Sciences]. Strides in Development of Medical Education 2005; 2(1):25-32. [Persian]
12. Duffy FD, Holmboe E S; Self-assessment in Lifelong Learning and Improving Performance in Practice. JAMA 2006; 296(9):1137-1139.
13. Centra JA. Self-Ratings of College Teachers: A Comparison with Student Ratings. Journal of Educational Measurement 1973; 10(4): 287-295
14. Mordechai M. Students' evaluation and instructors' self-evaluation of university instruction. Higher Education 1988; 17(2): 175-181.
15. Zarei A. [Moghayese arzeshyabiye amalkarde amozeshiye aazaye heiate elmi tavasute daneshjuyan ba khod-arzyabie anha dar daneshkadeye pezeshkiye Bandar-Abbas]. Abstracts of 10th National Congress on medical education 2009. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences. [Persian]
16. Souki Z. [The comparison of evaluation of Midwifery Faculty members in theory and practice by student opinion and Midwifery]. Abstracts of First international Conference of Reform and change management in Medical Education 2003. Tehran: Tehran University of Medical Sciences:53 [Persian]

17. Ross JA. Teacher self-Assessment: A mechanism for facilitating professional growth. *Teaching and Teacher Education* 2007; 23(2):146-159.
18. Motlagh M, Shakurnia A, Malayeri A, Jahanmardi A, Kiamanesh A. [A survey of teachers' views of Ahvaz University of Medical Sciences towards teachers evaluation]. 11th National Congress on medical education 2010. Tehran: Iran University of Medical Sciences. [Persian]
19. Sicaja M, Romic D, Prka z. Medical students' clinical skills do not match their teachers' expectations: survey at Zagreb university school of Medicine, croatia. *Croat Med J*. 2006; 47(1): 169-175.
20. Evans AW, McKenna C, Oliver M. Self-assessment in medical practice. *J R Soc Med*. 2002 oct;95(10):511–513.
21. Eckel CC, Grossman PJ. Are women less selfish than men? Evidence from dictator experiments. *The Economic Journal*. 1998; 108(448):726-735.
22. Shakurnia A, Motlagh M. [Arzeshyabiye ostad va erteghaye keyfiyat]. The first national seminar in evaluation and accreditation in education 2001. Ahvaz: Ahvaz University of Medical Sciences. [Persian]
23. Fattahi Z, Mousapour N, Haghdoost A. [The Trend of Alterations in the Quality of Educational Performance in Faculty Members of Kerman University of Medical Sciences]. *Strides in Development of Medical Education*. 2005; 2(2): 63-71.[persian]
24. Joibari L, sanagou A, cheraghali F. [Aya bazkhorde daneshjouyan be eslahe amalkarde amouzeshi monjar mishavad? Barrasiye tajrebiat asatid]. Abstracts of 10th National Congress on medical education 2009. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences.[Persian]
25. Cohen PA. Effectiveness of student-rating feedback for improving college instruction: A Meta-Analysis of Findings. *Research in Higher Education*. 1980;13(4): 321-341.
26. Kember D.; Leung D.Y.P.; Kwan K.P. Does the Use of Student Feedback Questionnaires Improve the Overall Quality of Teaching? *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 2002; 27(5): 411-425.
27. Sarchami R, Salman Zadeh H. [The opinions of faculty on the efficiency of student rating scheme on teachers' performance in Iran University of Medical Sciences]. *The Journal of Qazvin University of Medical Science* 2005;(34): 67-71. [Persian]
28. Arubayi EA. Improvement of instruction and teacher effectiveness: are student ratings reliable and valid?. *Higher Education*. 1987; 16(3) : 267-278.
29. Maker VK, Curtis KD, Donnelly MB. Faculty evaluations: diagnostic and therapeutic. *Curr Surg*. 2004 Nov-Dec;61(6):597-601.
30. Penny AR, Coe R. Effectiveness of Consultation on Student Ratings Feedback: A Meta-Analysis. *Review of Educational Research*. 2004; 74(2) 215-253.
31. Ghahramani M, Arefi M, jamshidi L. [Study the effect of student Evaluation on faculty members' Educational performance between 2000-01 to 2005-06]. *Research and Planing in Higher Education* 2008. 14(2): 1-26. [Persian]
32. Mohammad jaafari H, Vahid-shahi K, Kousarian M, Mahmoudi M. [Barrasiye moghayeseiye natayeje khod-arzyabiye aazaye heiate elmi daneshkadeye pezeshki daneshgahe olome pezeshiye Mazandaran ba arzyabiye daneshjouyan az anan]. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences* 2007; 17(57):67-74. [Persian]

The Correlation between Students' Evaluation of Faculty and Faculty Self-Assessment in Ahvaz Jondishapur University of Medical Sciences in 2008

Abdolhossein Shakurnia¹, Mohamad Fakoor², Hossein Elhampoor³, Maryam Taherzadeh⁴, Farahnaz Chaab⁴

Abstract

Introduction: Investigating the results of faculty evaluation by students and the scores attained from their self-assessment may prove helpful in recognizing the weaknesses and strengths of evaluation system and consequently lead to quality improvement which is the main goal of evaluation. This study was performed to investigate the correlation between faculty members' self-assessment scores and their scores from evaluation by students in Ahvaz Jondishapur University of Medical Sciences (AJUMS).

Methods: This was a correlational study in which the study samples included all students and non clinical faculty members of Ahvaz Jondishapur University of Medical Sciences during the academic years of 2007-2008. Data gathering tool was a questionnaire using five degree Likert scale and including 15 questions. Data was analyzed by SPSS software.

Results: The correlation coefficient between the scores of faculty evaluation by students and the scores of self-assessment was .158 ($p=.034$). The mean score of faculty members' self-assessment was 4.53 ± 0.36 and the mean score of evaluation by students was 4.04 ± 0.39 ($t=13.34$, $p=0.001$). The mean score of more than 90% of faculty members' self-assessment was higher than 4 (excellent).

Conclusion: The results of this study revealed an insignificant correlation between evaluation by student and faculty members' self-assessment. Considering the importance of faculty members' evaluation by students, there is a need to prepare the situation for faculty members to pay attention to and accept the results of evaluation by students.

Keywords: Teacher evaluation, self-assessment, student, faculty members, correlation.

(✉) ¹ Instructor, Department of Immunology, Medical School, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. Ahvaz, Iran. E-mail: shakurnia@yahoo.com

² Associate Professor, Department of Orthopedics, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran. E-mail: fakoor@yahoo.com

³ Instructor, School of Educational Sciences and Psychology, Ahvaz Shahid Chamran University. E-mail: h_elhampour@yahoo.com

⁴ Member of EDC, Ahvaz Jondishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.